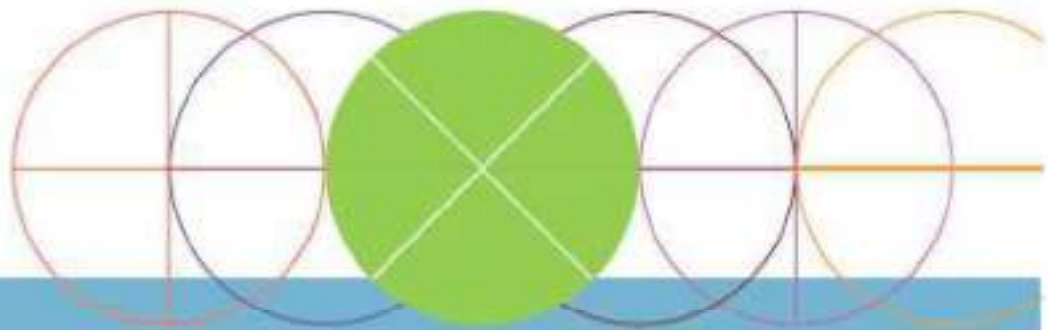




# Handboek Boekhouden

Erik De Lembre, Patricia Everaert en Jan Verhoeye



Dubbel boekhouden  
Basisbeginselen



intersentia



# HANDBOEK BOEKHOUDEN

DUBBEL BOEKHOUDEN  
BASISBEGINSELEN

Em. prof. dr. Erik De Lembre  
Prof. dr. Patricia Everaert  
Prof. Jan Verhoeye

Vierde herwerkte editie



intersentia  
Antwerpen - Cambridge

Handboek Boekhouden. Dubbel boekhouden – Basisbeginselen. Vierde herwerkte editie  
Erik De Lembre, Patricia Everaert en Jan Verhoeye

© 2016 Intersentia  
Antwerpen – Cambridge  
[www.intersentia.be](http://www.intersentia.be)

ISBN 978-94-000-0705-5  
D/2016/7849/138  
NUR 163 / 786



Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

# Inhoud

|   |  |          |
|---|--|----------|
| <b>HOOFDSTUK 1</b>                          |  |          |
| <b>ACHTERGROND EN WETTELIJK KADER</b> ..... |  | <b>1</b> |
| 1   | WAT IS BOEKHOUDEN?.....  | 2        |
| 2   | EEN KORT GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT.....   | 3        |
| 3   | WIE ZIJN DE INFORMATIEVRAGERS?.....  | 5        |
| 4   | DE JAARREKENING, EEN ANTWOORD AAN DE INFORMATIEVRAGERS.....  | 6        |
| 5   | WETGEVING ROND DE BOEKHOUDING EN DE JAARREKENING NAAR<br>BELGISCH RECHT.....                       | 8        |
| 5.1   | Inleiding.....   | 8        |
| 5.2   | Wettelijke bepaling rond volledige of vereenvoudigde boekhouding.....                              | 10       |
| 6   | JAARREKENING: VOLLEDIG SCHEMA OF VERKORT SCHEMA.....   | 10       |
| 6.1   | Criteria.....  | 10       |
| 6.2   | Twee achtereenvolgende boekjaren.....  | 11       |
| 6.3   | Overgangsbepalingen 1 januari 2016.....  | 12       |
| 6.4   | Startende onderneming.....   | 13       |
| 6.5   | Aanpassing van de criteria voor een boekjaar dat langer of korter duurt dan twaalf<br>maanden..... | 13       |
| 6.6   | Berekening van het jaargemiddelde werknemers.....  | 14       |
| 6.7   | Berekening van de omzet.....   | 14       |
| 6.8   | Verbonden ondernemingen.....   | 15       |
| 6.9   | Consortium.....  | 19       |
| 7   | JAARREKENING VOLGENS MICROSHEMA.....   | 20       |
| 7.1   | Criteria micro's.....  | 20       |
| 7.2   | Twee achtereenvolgende boekjaren.....  | 21       |
| 7.3   | Overgangsmaatregelen.....  | 21       |

|   |   |    |
|---|---|----|
| 7.4   | Startende onderneming .....   | 21 |
| 7.5   | Aanpassing van de criteria voor een boekjaar dat langer of korter duurt dan twaalf maanden..... | 21 |
| 7.6   | Berekening van het jaargemiddelde werknemers en de omzet .....                                  | 22 |
| 7.7   | Verbonden ondernemingen .....   | 22 |
| 8   | WETTELIJKE BEPALING ROND DE OPENBAARMAKING VAN DE JAARREKENING .....                            | 22 |
| 9   | WETTELIJKE BEPALING ROND BIJZONDERE VENNOOTSCHAPSVORMEN .....                                   | 23 |
| 10  | BESLUIT .....   | 23 |
| <b>HOOFDSTUK 2</b>                                |   |    |
| <b>ALGEMEEN AANVAARDE BOEKHOUDPRINCIPES .....</b> |   |    |
| 1   | INLEIDING .....   | 26 |
| 2   | GRONDSLAGEN.....  | 26 |
| 2.1   | Ondernemingsentiteit.....   | 26 |
| 2.2   | Uitdrukking in geldwaarde.....  | 27 |
| 2.3   | Bestendigheid.....  | 28 |
| 2.4   | Continuïteit .....  | 28 |
| 3   | VASTSTELLEN VAN DE GEBEURTENISSEN.....  | 29 |
| 3.1   | Verantwoordingsstukken.....   | 29 |
| 3.2   | Volledigheid.....   | 30 |
| 3.3   | Niet-compensatie.....   | 30 |
| 3.4   | Toerekening van de kosten en opbrengsten aan de periode (matching-principe).....                | 31 |
| 4   | VASTSTELLEN VAN DE WAARDE VAN DE GEREGISTREERDE GEBEURTENISSEN.....                             | 31 |
| 4.1   | Principe van de individuele waardering .....  | 31 |
| 4.2   | Principe van de voorzichtigheid.....  | 32 |
| 4.3   | Principe van de objectiviteit.....  | 33 |
| 4.4   | Principe van de relevantie .....  | 33 |
| 5   | REGELS IN VERBAND MET DE RAPPORTERING.....  | 34 |
| 5.1   | Principe van de periodiciteit.....  | 34 |
| 5.2   | Principe van de vergelijkbaarheid .....   | 34 |
| 5.3   | Principe van het getrouw beeld .....  | 35 |

|   |   |           |
|---|---|-----------|
| <b>HOOFDSTUK 3</b>  |   |           |
| <b>DE BALANSMETHODE, DE START VAN DUBBEL BOEKHOUDEN</b> ..... |   | <b>37</b> |
| 1   | BASISGELIJKHEID ALS FUNDAMENT VAN DUBBEL BOEKHOUDEN .....                           | 38        |
| 2   | REGISTRATIE VAN TRANSACTIES VIA DE BALANSMETHODE .....                              | 38        |
| 2.1   | Beginsituatie .....   | 38        |
| 2.2   | Verrichting 1: Aflossing van een schuld .....                                       | 39        |
| 2.3   | Verrichting 2: Kapitaalverhoging door storting in contanten .....                   | 40        |
| 2.4   | Verrichting 3: Kapitaalverhoging door omzetting van schuld in kapitaal .....        | 41        |
| 2.5   | Verrichting 4: Personeelskost .....   | 42        |
| 2.6   | Verrichting 5: Aankoop handelsgoederen .....  | 43        |
| 2.7   | Verrichting 6: Verkoop handelsgoederen: opbrengsten .....                           | 44        |
| 2.8   | Verrichting 7: Verkoop handelsgoederen: aanpassing permanente inventaris .....      | 45        |
| 2.9   | Verrichting 8: Afschrijvingen .....   | 46        |
| 2.10  | Verrichting 9: Vennootschapsbelastingen op de winst .....                           | 47        |
| 2.11  | Verrichting 10: Winstverdeling .....  | 48        |
| 2.12  | Verrichting 11: Opmaak van de definitieve jaarrekening .....                        | 50        |
| 3   | EVALUATIE VAN DE BALANSMETHODE .....  | 51        |
| 3.1   | Nood aan resultatenrekening en resultaatverwerking .....                            | 51        |
| 3.2   | Nood aan een systeem met een niet-permanente inventaris .....                       | 52        |
| 3.3   | Nood aan de boekhoudtechniek .....  | 53        |
| 3.4   | Nood aan uniformiteit .....   | 53        |
| 4   | DE BALANS .....   | 54        |
| 4.1   | Activa .....  | 54        |
| 4.1.1   | Bestendige middelen of vaste activa .....   | 54        |
| 4.1.2   | Vlottende middelen of vlottende activa .....  | 55        |
| 4.1.3   | Oprichtingskosten .....   | 56        |
| 4.1.4   | Samenvatting van de activa .....  | 57        |
| 4.2   | Passiva .....   | 57        |
| 4.2.1   | Eigen vermogen (niet-opeisbaar vermogen) .....                                      | 58        |
| 4.2.2   | Voorzieningen en uitgestelde belastingen (element van het opeisbare vermogen) ..... | 59        |
| 4.2.3   | Schulden (element van het opeisbare vermogen) .....                                 | 59        |
| 4.2.4   | Samenvatting .....  | 60        |
| 4.3   | Wettelijk schema van de balans .....  | 61        |
| 4.3.1   | Volledig schema .....   | 62        |
| 4.3.2   | Verkort schema .....  | 64        |
| 4.3.3   | Microschema .....   | 66        |
| 5   | DE RESULTATENREKENING EN RESULTAATVERWERKING .....                                  | 68        |
| 5.1   | Algemene voorstelling .....   | 68        |
| 5.2   | Bedrijfswinst of bedrijfsverlies .....  | 68        |
| 5.3   | Winst (verlies) van het boekjaar vóór belastingen .....                             | 70        |
| 5.4   | Winst (verlies) van het boekjaar (na belastingen) .....                             | 70        |
| 5.5   | Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar .....                                 | 71        |

|  |  |     |
|--|--|-----|
| 5.6  | Te bestemmen winst (te bestemmen verlies).....   | 72  |
| 5.7  | Wettelijk schema van de resultatenrekening en resultaatverwerking.....   | 72  |
| 5.7.1  | Volledig schema.....   | 73  |
| 5.7.2  | Verkort schema.....  | 75  |
| 5.7.3  | Microschema.....   | 76  |
| <br>   |  |     |
| <b>HOOFDSTUK 4</b>                           |  |     |
| <b>DE BOEKHOUDTECHNIEK.....</b>              |  |     |
|  |  | 77  |
| 1  | REKENINGEN.....  | 78  |
| 2  | JOURNAAL.....  | 81  |
| 3  | GROOTBOEK.....   | 83  |
| 4  | VOORLOPIGE EN DEFINITIEVE PROEF- EN SALDIBALANS.....   | 86  |
| 5  | REKENINGENSTELSEL: WETTELIJKE BEPALINGEN.....  | 88  |
| 5.1  | Rekeningklassen.....   | 89  |
| 5.2  | Rekeningengroep.....   | 89  |
| 5.3  | Rekening en onderrekening.....   | 89  |
| 5.4  | Rekeningstelsel gebruikt in dit handboek.....  | 90  |
| 6  | BOEKEN.....  | 90  |
| 6.1  | Wettelijke bepalingen rond de boeken.....  | 90  |
| 6.2  | Vormvoorwaarden in geval van boeken in "ingebonden of ingenaaide registers die de gedrukte vermelding van het aantal pagina's omvatten"..... | 91  |
| 6.3  | Papierloze boekhouding (of de erkenning van de computerboekhouding).....   | 91  |
| 7  | BOEKHOUDSYSTEMEN.....  | 91  |
| 7.1  | Dagelijkse methode.....  | 92  |
| 7.2  | Maandelijkse of centralisatiemethode.....  | 92  |
| 7.3  | Techniek van het doorschrijfboekhouden.....  | 93  |
| 7.4  | Geautomatiseerde boekhoudsystemen – Computerboekhouden.....  | 93  |
| 8  | UITGEWERKT VOORBEELD.....  | 94  |
| 9  | BESLUIT.....   | 103 |
| <br>   |  |     |
| <b>HOOFDSTUK 5</b>                           |  |     |
| <b>DE ONDERNEMING ALS BTW-PLICHTIGE.....</b> |  |     |
|  |  | 105 |
| 1  | INLEIDING.....   | 106 |
| 2  | BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE.....  | 106 |

|                              |   |            |
|------------------------------|---|------------|
| 3                            | BELASTINGDRAGER.....  | 110        |
| 4                            | BELASTINGPLICHTIGEN.....  | 110        |
| 5                            | PLAATS VAN LEVERING.....  | 111        |
| 5.1                          | Levering en verwerving van goederen.....                                    | 111        |
| 5.2                          | Levering en verwerving van diensten.....                                    | 112        |
| 6                            | MAATSTAF VAN HEFFING.....   | 113        |
| 7                            | BTW-TARIEF.....   | 114        |
| 8                            | BTW-AANGIFTE.....   | 114        |
| 9                            | BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING.....   | 114        |
| <br>                         |   |            |
| <b>HOOFDSTUK 6</b>           |   |            |
| <b>DE AANKOOPCYCLUS.....</b> |   | <b>117</b> |
| 1                            | INLEIDING.....  | 118        |
| 2                            | ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE VAN DE AANKOPEN.....                            | 118        |
| 3                            | VERANTWOORDINGSSTUKKEN.....   | 119        |
| 4                            | INKOMENDE FACTUUR EN INKOMENDE CREDITNOTA.....                              | 122        |
| 4.1                          | Inkomende factuur – Handelsgoederen, grondstoffen, hulpstoffen.....         | 122        |
| 4.2                          | Inkomende factuur – Bijkomende kosten.....                                  | 123        |
| 4.3                          | Inkomende factuur – Diensten en diverse goederen.....                       | 124        |
| 4.4                          | Inkomende factuur – Investing in vaste activa.....                          | 127        |
| 4.5                          | Inkomende creditnota – Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen.....          | 127        |
| 4.6                          | Inkomende creditnota – Diensten en diverse goederen.....                    | 128        |
| 5                            | KORTINGEN.....  | 128        |
| 5.1                          | Commerciële kortingen, rechtstreeks vermeld op de factuur.....              | 129        |
| 5.2                          | Commerciële kortingen die achteraf via een creditnota worden verkregen..... | 130        |
| 5.3                          | Financiële kortingen.....   | 130        |
| 6                            | SAMENVATTEND FACTUURSCHEMA.....   | 131        |
| 6.1                          | Overzicht.....  | 131        |
| 6.2                          | Voorbeelden.....  | 133        |
| 7                            | AANKOPEN EN BIJZONDERE BTW-ASPECTEN.....                                    | 135        |
| 7.1                          | Inkomende factuur – Btw niet of niet volledig aftrekbaar.....               | 135        |
| 7.2                          | Werken in onroerende staat.....   | 136        |



|      |  |     |
|------|--|-----|
| 7.3  | Intracommunautaire verwerving: aankopen uit een EU-land (ander dan België) ..... | 138 |
| 7.4  | Invoer: aankoop uit niet-EU-lidstaat .....                                       | 139 |
| 8    | AFLOOP VAN DE AANKOOPVERRICHTING: BETALING .....                                 | 141 |
| 8.1  | Betalingen via overschrijving .....  | 141 |
| 8.2  | Betalingen via kas .....   | 142 |
| 8.3  | Betalingen op een andere manier .....  | 143 |
| 9    | VOORSCHOTFACTUREN .....  | 143 |
| 10   | AANKOPEN GEFACTUREERD IN VREEMDE VALUTA .....                                    | 144 |
| 11   | TE BETALEN WISSELBRIEVEN .....   | 146 |
| 11.1 | Begrip en terminologie .....   | 146 |
| 11.2 | Boekhoudkundige verwerking .....   | 149 |
| 12   | TECHNISCHE VERWERKING VAN DE AANKOPEN .....                                      | 150 |
| 12.1 | Inleiding en probleemstelling .....  | 150 |
| 12.2 | Aankoopboek .....  | 150 |
| 12.3 | Financieel dagboek .....   | 153 |
| 12.4 | Subgrootboek leveranciers .....  | 153 |
| 12.5 | Saldistaat leveranciers .....  | 154 |
| 12.6 | Samenvatting .....   | 154 |
| 12.7 | Geautomatiseerde verwerking van de aankopen .....                                | 154 |
| 13   | VOORSTELLING IN DE JAARREKENING .....  | 154 |
| 14   | UITGEWERKT VOORBEELD .....   | 157 |
| 15   | SAMENVATTING AANKOOPCYCLUS .....   | 158 |
| 15.1 | Overzicht van de verrichtingen .....   | 158 |
| 15.2 | Gebuurde rekeningen .....  | 160 |
| 15.3 | Rekeningenschema's .....   | 160 |
|      | <b>HOOFDSTUK 7</b>   |     |
|      | <b>DE VERKOOPCYCLUS</b> .....  | 163 |
| 1    | INLEIDING .....  | 164 |
| 2    | ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE VAN DE VERKOPEN .....                                | 164 |
| 3    | VERANTWOORDINGSSTUKKEN .....   | 165 |

|      |  |     |
|------|--|-----|
| 4    | UITGAANDE FACTUUR EN UITGAANDE CREDITNOTA .....  | 168 |
| 4.1  | Uitgaande verkoopfactuur .....   | 168 |
| 4.2  | Uitgaande creditnota .....   | 169 |
| 4.3  | Aankoopfactuur voor kosten van verkoop gepresteerd door derden .....                         | 169 |
| 4.4  | Overige bedrijfsopbrengsten .....  | 170 |
| 5    | KORTINGEN .....  | 170 |
| 5.1  | Commerciële kortingen rechtstreeks vermeld op de factuur .....                               | 170 |
| 5.2  | Commerciële kortingen achteraf via een creditnota toegekend .....                            | 171 |
| 5.3  | Financiële kortingen .....   | 171 |
| 6    | FACTUURSCHEMA .....  | 172 |
| 6.1  | Overzicht .....  | 172 |
| 6.2  | Voorbeelden .....  | 174 |
| 7    | VERKOPEN EN BIJZONDERE BTW-ASPECTEN .....  | 175 |
| 7.1  | Levering van werken in ontroerende staat .....   | 175 |
| 7.2  | Intracommunautaire leveringen: verkopen aan klanten in EU-lidstaten, andere dan België ..... | 175 |
| 7.3  | Uitvoer: verkopen aan klanten buiten de EU-lidstaten .....                                   | 176 |
| 8    | AFLOOP VAN DE VERKOOPVERRICHTING: ONTVANGST .....  | 176 |
| 8.1  | Ontvangsten in kas .....   | 176 |
| 8.2  | Ontvangsten via overschrijvingen .....   | 177 |
| 8.3  | Ontvangsten op een andere manier .....   | 177 |
| 9    | VOORSCHOTFACTUUR .....   | 178 |
| 10   | VERKOPEN GEFACTUREERD IN VREEMDE VALUTA .....  | 179 |
| 11   | TE INNEN WISSELBRIEVEN .....   | 180 |
| 12   | TECHNISCHE VERWERKING VAN DE VERKOPEN .....  | 181 |
| 12.1 | Inleiding .....  | 181 |
| 12.2 | Hulpdagboek verkopen (Verkoopboek) .....   | 181 |
| 12.3 | Financieel dagboek .....   | 184 |
| 12.4 | Subgrootboek klanten .....   | 184 |
| 12.5 | Saldistaat klanten .....   | 185 |
| 12.6 | Samenvatting .....   | 186 |
| 12.7 | Geautomatiseerde verwerking van de verkopen .....  | 186 |
| 13   | VOORSTELLING IN DE JAARREKENING .....  | 186 |
| 14   | UITGEWERKT VOORBEELD .....   | 189 |

|   |   |            |
|---|---|------------|
| 15  | SAMENVATTING VERKOOPCYCLUS .....  | 191        |
| 15.1  | Overzicht van de verrichtingen .....  | 191        |
| 15.2  | Gebruikte rekeningen .....  | 193        |
| 15.3  | Rekeningenschema's .....  | 194        |
| <br>  |   |            |
| <b>HOOFDSTUK 8</b>                          |   |            |
| <b>DE BETALINGS- EN INNINGSCYCLUS .....</b> |   |            |
|   |   | <b>197</b> |
| <br>  |   |            |
| 1   | INLEIDING .....   | 198        |
| <br>  |   |            |
| 2   | VERRICHTINGEN IN CONTANTEN .....  | 198        |
| 2.1   | Ontvangsten geregistreerd via kasregisters of kassen .....                  | 199        |
| 2.2   | Financiële korting verstrekt aan klanten .....                              | 201        |
| 2.3   | Andere ontvangsten .....  | 201        |
| 2.4   | Verrichtingen in contanten: uitgaven .....                                  | 202        |
| 2.5   | Financiële korting verkregen van leveranciers .....                         | 203        |
| <br>  |   |            |
| 3   | OVERDRACHTEN TUSSEN KAS EN BANK .....                                       | 203        |
| 3.1   | Overdracht van kas naar bank .....  | 203        |
| 3.2   | Overdracht van bank naar kas .....  | 205        |
| <br>  |   |            |
| 4   | GIRAAL VERKEER: KREDIETINSTELLINGEN .....                                   | 205        |
| 4.1   | Stortingen van klanten op de rekening van de onderneming .....              | 206        |
| 4.2   | Bankcheques door de klant uitgeschreven ten gunste van de onderneming ..... | 206        |
| 4.3   | Overschrijvingen ten gunste van leveranciers .....                          | 207        |
| 4.4   | Uitgeschreven cheques ten gunste van leveranciers .....                     | 207        |
| 4.4.1                                       | Verzamelstaat uitgeschreven cheques .....                                   | 208        |
| 4.4.2                                       | Boeking van het dagafschrijf .....  | 208        |
| 4.5   | Verrichtingen tussen financiële instellingen onderling .....                | 209        |
| 4.6   | Verrichtingen tussen financiële instellingen en de kas .....                | 210        |
| <br>  |   |            |
| 5   | BETAALKAARTEN .....   | 210        |
| 5.1   | Ontvangsten van klanten via betaalkaarten .....                             | 210        |
| 5.2   | Betalingen aan leveranciers via betaalkaarten .....                         | 211        |
| <br>  |   |            |
| 6   | KREDIETKAARTEN (MASTERCARD, AMERICAN EXPRESS, VISA, ...) .....              | 211        |
| 6.1   | Boeking bij de kaarthouder .....  | 212        |
| 6.2   | Boeking bij de begunstigde .....  | 213        |
| <br>  |   |            |
| 7   | AFHANDELEN VAN VORDERINGEN EN SCHULDEN IN VREEMD GELD .....                 | 213        |
| <br>  |   |            |
| 8   | WISSELBRIEVEN .....   | 215        |
| 8.1   | Inning van een "Te innen wisselbrief" .....                                 | 215        |
| 8.2   | Betaling van een "Te betalen wisselbrief" .....                             | 215        |

|                    |   |            |
|--------------------|---|------------|
| 9                  | TECHNISCHE VERWERKING VAN DE FINANCIËLE VERRICHTINGEN .....   | 216        |
| 9.1                | Kasboek .....   | 216        |
| 9.2                | Boek van de kredietinstellingen .....   | 218        |
| 9.3                | Subgrootboek klanten en leveranciers .....  | 220        |
| 10                 | VOORSTELLING IN DE JAARREKENING .....   | 222        |
| 11                 | UITGEWERKT VOORBEELD .....  | 225        |
| 12                 | SAMENVATTING .....  | 229        |
| <b>HOOFDSTUK 9</b> |   |            |
|                    | <b>DE PERSONEELSCYCLUS .....</b>  | <b>233</b> |
| 1                  | ALGEMENE BEGRIPPEN .....  | 234        |
| 1.1                | Relatie tot de werknemer .....  | 234        |
| 1.2                | Relatie tot de RSZ .....  | 235        |
| 1.3                | Relatie tot de Administratie der Directe Belastingen .....  | 238        |
| 1.4                | Relatie tot andere instanties .....   | 238        |
| 2                  | BOEKHOUDKUNDIGE VERWERKING .....  | 238        |
| 2.1                | Berekening bezoldigingen .....  | 238        |
| 2.2                | Voorschotten op bezoldigingen personeel .....   | 240        |
| 2.3                | Bezoldigingen van bestuurders en zaakvoerders .....   | 241        |
| 2.3.1              | Vennootschap .....  | 241        |
| 2.3.2              | Handelaar-natuurlijke persoon .....   | 242        |
| 2.4                | Beslaglegging op bezoldigingen .....  | 243        |
| 3                  | PERSONEELADMINISTRATIE DOOR DE ONDERNEMING ZELF .....   | 244        |
| 4                  | PERSONEELADMINISTRATIE WANNEER DE ONDERNEMING<br>EEN BEROEP DOET OP EEN ERKEND SOCIAAL SECRETARIAAT ..... | 246        |
| 4.1                | Wat is een sociaal secretariaat? .....  | 246        |
| 4.2                | Erkenning .....   | 246        |
| 4.3                | Rechten .....   | 247        |
| 4.4                | Relatie onderneming - erkend sociaal secretariaat .....   | 247        |
| 4.5                | Waarvoor is de aangesloten werkgever verantwoordelijk? .....  | 248        |
| 4.6                | Boekhoudkundige verwerking .....  | 248        |
| 5                  | VAKANTIEGELD .....  | 251        |
| 5.1                | Principe .....  | 251        |
| 5.2                | Boekhoudkundige verwerking bij personeelsadministratie door de onderneming zelf .....                     | 251        |
| 5.2.1              | Boekjaar 20N0 .....   | 251        |
| 5.2.2              | Boekjaar 20N1 .....   | 252        |

|                     |  |            |
|---------------------|--|------------|
| 5.3                 | Boekhoudkundige verwerking bij personeelsadministratie door sociaal secretariaat ..... | 253        |
| 5.3.1               | Boekjaar N0 .....  | 253        |
| 5.3.2               | Boekjaar N1 .....  | 254        |
| 6                   | TECHNISCHE VERWERKING VAN DE PERSONEELVERRICHTINGEN .....                              | 256        |
| 7                   | VOORSTELLING IN DE JAARREKENING .....  | 256        |
| 8                   | UITGEWERKT VOORBEELD .....   | 259        |
| <b>HOOFDSTUK 10</b> |  |            |
|                     | <b>DE INVESTERINGS-CYCLUS .....</b>  | <b>261</b> |
| 1                   | INLEIDING .....  | 262        |
| 2                   | INKOMENDE FACTUUR - INVESTERING IN VASTE ACTIVA .....                                  | 262        |
| 3                   | AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN .....   | 263        |
| 3.1                 | Afschrijvingen .....   | 263        |
| 3.2                 | Waardeverminderingen .....   | 266        |
| 4                   | REALISATIE VAN VASTE ACTIVA .....  | 266        |
| 4.1                 | Realisatie met verlies .....   | 266        |
| 4.2                 | Realisatie met winst .....   | 268        |
| 5                   | BTW-ASPECTEN .....   | 268        |
| 6                   | TECHNISCHE VERWERKING M.B.T. VASTE ACTIVA .....  | 269        |
| 7                   | VOORSTELLING IN DE JAARREKENING .....  | 270        |
| 8                   | UITGEWERKT VOORBEELD .....   | 272        |
| <b>HOOFDSTUK 11</b> |  |            |
|                     | <b>DE FINANCIERINGS-CYCLUS .....</b>   | <b>277</b> |
| 1                   | EIGEN VERMOGEN .....   | 278        |
| 1.1                 | Kapitaalvorming door storting in contanten .....                                       | 278        |
| 1.2                 | Kapitaalvorming door inbreng in natura .....   | 279        |
| 1.3                 | Wijzigingen in het kapitaal .....  | 280        |
| 2                   | SCHULDEN OP MEER DAN EEN JAAR .....  | 280        |
| 2.1                 | Betekenis .....  | 280        |
| 2.2                 | Aflossingstabel: gelijke aflossing .....   | 280        |

|  |   |     |
|--|---|-----|
| 3  | SCHULDEN OP TEN HOOGSTE EÉN JAAR.....   | 287 |
| 3.1  | Ontvangen leverancierskrediet.....  | 287 |
| 3.2  | Incasso van wissels.....  | 287 |
| 3.3  | Bank, voorschotten in R/C.....  | 287 |
| 4  | VOORSTELLING IN DE JAARREKENING.....  | 290 |
| 5  | UITGEWERKT VOORBEELD.....   | 293 |
| 6  | INTEGRATIEVOORBEELD.....  | 294 |
| <br>   |   |     |
| <b>HOOFDSTUK 12</b>  |   |     |
| <b>DE JAARLIJKSE AFSLUITING EN OPMAAK VAN DE JAARREKENING.....</b> |   |     |
| 1  | INLEIDING.....  | 301 |
| 2  | DE VOORLOPIGE PROEF- EN SALDIBALANS.....  | 302 |
| 3  | INVENTARISVERRICHTINGEN IN VERBAND MET AANKOPEN EN<br>VERKOPEN.....                             | 303 |
| 3.1  | Ontvangen goederen of diensten waarvoor de onderneming nog geen factuur<br>heeft ontvangen..... | 303 |
| 3.2  | Nog te ontvangen creditnota's.....  | 305 |
| 3.3  | Verkochte goederen waarvoor nog geen factuur is opgemaakt.....                                  | 307 |
| 3.4  | Nog op te maken creditnota's.....   | 308 |
| 4  | INVENTARISVERRICHTINGEN IN VERBAND MET VOORRADEN.....   | 310 |
| 4.1  | In handelsondernemingen.....  | 310 |
| 4.1.1  | Voorraadjwijzigingen handelsgoederen.....   | 310 |
| 4.1.2  | Waardeverminderingen handelsgoederen.....   | 311 |
| 4.2  | In productieondernemingen.....  | 312 |
| 4.2.1  | Aangekochte voorraden.....  | 312 |
| 4.2.2  | Geproduceerde voorraden.....  | 313 |
| 5  | UITSTEL- EN ANTICIPATIEPOSTEN.....  | 316 |
| 5.1  | Algemeen.....   | 316 |
| 5.2  | Uitstelposten.....  | 316 |
| 5.2.1  | Over te dragen kosten.....  | 316 |
| 5.2.2  | Over te dragen opbrengsten.....   | 317 |
| 5.3  | Anticipatieposten.....  | 319 |
| 5.3.1  | Toe te rekenen kosten.....  | 319 |
| 5.3.2  | Verkregen opbrengsten.....  | 321 |

|       |   |            |
|-------|---|------------|
| 6     | INVENTARISVERRICHTINGEN IN VERBAND MET VORDERINGEN EN SCHULDEN.....   | 324        |
| 6.1   | Problematiek van de waardering in vreemde valuta.....   | 324        |
| 6.1.1 | Ontstaan.....   | 324        |
| 6.1.2 | Inning of betaling.....   | 324        |
| 6.1.3 | Inventaris.....   | 324        |
| 6.2   | Twijfelachtige vorderingen en waardeverminderingen.....   | 334        |
| 6.2.1 | Dubieuze vorderingen.....   | 334        |
| 6.2.2 | Afwikkeling.....  | 336        |
| 6.3   | Schulden.....   | 341        |
| 6.4   | Btw.....  | 341        |
| 7     | INVENTARISVERRICHTINGEN IN VERBAND MET VASTE ACTIVA.....  | 343        |
| 7.1   | Afschrijvingen.....   | 343        |
| 7.2   | Waardeverminderingen.....   | 344        |
| 8     | VOORBEELDEN VAN INVENTARISVERRICHTINGEN.....  | 345        |
| 9     | WEERSPIEGELING IN DE JAARREKENING VAN DE INVENTARISVERRICHTINGEN.....   | 349        |
| 10    | VENNOOTSCHAPSBELASTINGEN.....   | 352        |
| 10.1  | Bepaling van de fiscale winst.....  | 352        |
| 10.2  | Boekhoudkundige verwerking van de voorafbetaling.....   | 352        |
| 10.3  | Boekhoudkundige verwerking van de vennootschapsbelasting op einde boekjaar.....                               | 353        |
| 11    | PROEF- EN SALDIBALANS VÓOR RESULTAATVERWERKING.....   | 354        |
| 12    | RESULTAATBEPALING EN RESULTAATVERWERKING.....   | 357        |
| 12.1  | Extracomptabele berekening van de te bestemmen winst (verlies).....   | 357        |
| 12.2  | Bestemming van het resultaat: de rekeningengroep "14 Overgedragen winst (verlies)" heeft geen beginsaldo..... | 360        |
| 12.3  | Bestemming van het resultaat: de rekeningengroep "14 Overgedragen winst (verlies)" heeft een beginsaldo.....  | 364        |
| 13    | OPMAAK VAN DE JAARREKENING.....   | 370        |
| 14    | UITGEWERKT VOORBEELD.....   | 370        |
|       | <b>HOOFDSTUK 13</b>   |            |
|       | <b>DE MAANDELIJKSE AFSLUITING.....</b>  | <b>385</b> |
| 1     | <b>INLEIDING.....</b>   | <b>386</b> |
| 2     | <b>VERKOPEN.....</b>  | <b>386</b> |
| 2.1   | Algemeen.....   | 386        |
| 2.2   | Commerciële kortingen wegens afname van grote hoeveelheden.....   | 387        |

|                             |   |     |
|-----------------------------|---|-----|
| 3                           | AANKOPEN.....   | 390 |
| 4                           | VOORRAADWIJZIGINGEN HANDELSGOEDEREN.....                          | 393 |
| 5                           | DIENSTEN EN DIVERSE GOEDEREN.....                                 | 393 |
| 5.1                         | Het maandelijks ten laste nemen van over te dragen kosten.....    | 393 |
| 5.2                         | Het maandelijks ten laste nemen van toe te rekenen kosten.....    | 397 |
| 6                           | PERSONEELSKOSTEN.....   | 403 |
| 6.1                         | Personeelsadministratie door de onderneming zelf.....             | 403 |
| 6.2                         | Personeelsadministratie door een erkend sociaal secretariaat..... | 404 |
| 6.3                         | Vakantiegeld.....   | 405 |
| 6.4                         | Eindejaarspremie.....   | 406 |
| 7                           | AFSCHRIJVINGEN.....   | 406 |
| 8                           | WAARDEVERMINDERINGEN OP VORDERINGEN.....                          | 409 |
| 9                           | ANDERE BEDRIJFSKOSTEN.....  | 411 |
| 10                          | FINANCIËLE KOSTEN.....  | 411 |
| 10.1                        | Betaling van de rente na vervallen termijn.....                   | 411 |
| 10.2                        | Betaling van de rente bij aanvang van de termijn.....             | 415 |
| 11                          | BESLUIT.....  | 417 |
| 12                          | UTGEWERKT VOORBEELD.....  | 418 |
| <b>HOOFDSTUK 14</b>         |   |     |
| <b>DE BTW-AANGIFTE.....</b> |   |     |
| 425                         |   |     |
| 1                           | BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE.....                         | 426 |
| 2                           | MAATSTAF VAN HEFFING.....   | 426 |
| 3                           | BTW-TARIEF.....   | 427 |
| 4                           | BELASTINGPLICHTIGE.....   | 427 |
| 5                           | BELASTBARE HANDELINGEN.....                                       | 427 |
| 6                           | INVOER EN UITVOER.....  | 428 |
| 7                           | INTRACOMMUNAUTAIRE VERWERVING EN LEVERING.....                    | 428 |
| 8                           | VAN BTW VRIJGESTELDE HANDELINGEN.....                             | 430 |



|         |   |     |
|---------|---|-----|
| 9       | GEMENGD BELASTINGPLICHTIGE.....   | 430 |
| 10      | NIET-AFTREKBARE BTW .....   | 430 |
| 11      | WERK IN ONROERENDE STAAT - BTW VERLEGD .....                                      | 431 |
| 12      | ADMINISTRATIEVE VERPLICHTINGEN.....   | 431 |
| 12.1    | Aanvraag van btw-nummer .....   | 431 |
| 12.2    | Periodiek indienen van de btw-aangifte en betaling van het saldo.....             | 432 |
| 12.3    | Teruggave van het saldo van de btw-aangifte .....                                 | 433 |
| 12.4    | Jaarlijkse klantenlisting en kwartaal intracommunautaire listing.....             | 433 |
| 12.5    | Verplichte elektronische indiening.....   | 434 |
| 12.6    | Factureringsverplichting.....   | 436 |
| 13      | DE BTW-AANGIFTE IN DETAIL.....  | 437 |
| 13.1    | Kader I: Algemene inlichtingen .....  | 437 |
| 13.2    | Kader II: Uitgaande handelingen.....  | 438 |
| 13.2.1  | Inhoud van de roosters .....  | 438 |
| 13.2.2  | Boekhoudkundige verwerking.....   | 442 |
| 13.3    | Kader III: Inkomende handelingen.....   | 443 |
| 13.3.1  | Inhoud van de roosters .....  | 443 |
| 13.3.2  | Boekhoudkundige verwerking.....   | 446 |
| 13.4    | Kader IV: Verschuldigde btw .....   | 447 |
| 13.4.1  | Inhoud van de roosters .....  | 447 |
| 13.4.2  | Boekhoudkundige verwerking.....   | 449 |
| 13.5    | Kader V: Aftrekbare btw .....   | 451 |
| 13.5.1  | Inhoud van de roosters .....  | 451 |
| 13.5.2  | Boekhoudkundige verwerking.....   | 452 |
| 13.6    | Kader VI: Saldo.....  | 453 |
| 13.6.1  | Inhoud van de roosters .....  | 453 |
| 13.6.2  | Boekhoudkundige verwerking.....   | 454 |
| 13.7    | Kader VII: Voorschot.....   | 454 |
| 13.8    | Kader VIII: Nihil klantenlisting.....   | 455 |
| 13.9    | Kader IX: Datum en handtekening .....   | 455 |
| 13.10   | De eindafrekening.....  | 457 |
| 13.10.1 | Berekening.....   | 457 |
| 13.10.2 | Boekhoudkundige verwerking.....   | 457 |
| 13.11   | Alternatief voor de boekhoudkundige verwerking met wachtrekeningen .....          | 458 |
| 14      | BIBLIOGRAFIE .....  | 461 |
|         | OEFENINGEN .....  | 463 |
|         | Oefeningen bij hoofdstuk 3: De balansmethode, de start van dubbel boekhouden..... | 465 |
|         | Oefeningen bij hoofdstuk 4: De boekhoudtechniek.....                              | 477 |

|  |            |
|--|------------|
| Oefeningen bij hoofdstuk 6: De aankoopcyclus.....  | 485        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 7: De verkoopcyclus.....  | 497        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 8: De betalings- en inningscyclus.....                          | 505        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 9: De personeelscyclus.....                                     | 519        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 10: De investeringscyclus.....                                  | 533        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 11: De financieringscyclus.....                                 | 541        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 12: De jaarlijkse afsluiting en opmaak van de jaarrekening..... | 547        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 13: De maandelijkse afsluiting.....                             | 581        |
| Oefeningen bij hoofdstuk 14: De btw-aangifte.....  | 601        |
| Integratieoefeningen.....  | 607        |
| <br>   |            |
| <b>BIJLAGEN</b> .....  | <b>461</b> |
| <br>   |            |
| Bijlage 1. De jaarrekening volgens het volledige schema.....                             | 631        |
| Bijlage 2. De jaarrekening volgens het verkorte schema.....                              | 641        |
| Bijlage 3. De jaarrekening volgens het microschemata.....                                | 649        |
| Bijlage 4. De btw-aangifte.....  | 657        |

# 10

## De investeringscyclus

|   |   |     |
|---|---|-----|
| 1 | Inleiding                                       | 262 |
| 2 | Inkomende factuur – Investering in vaste activa | 262 |
| 3 | Afschrijvingen en waardeverminderingen          | 263 |
| 4 | Realisatie van vaste activa                     | 266 |
| 5 | Btw-aspecten                                    | 268 |
| 6 | Technische verwerking m.b.t. vaste activa       | 269 |
| 7 | Voorstelling in de jaarrekening                 | 270 |
| 8 | Uitgewerkt voorbeeld                            | 272 |

Infodag UGent

## 1 Inleiding

---

Vaste activa kunnen worden omschreven als activa die verworven worden omwille van hun duurzame bijdrage tot het exploitatieproces van de onderneming. Dit betekent dat men bij het verwerven weet dat deze activa gedurende meerdere jaren zullen worden gebruikt.

Naar soort kunnen de materiële vaste activa onderverdeeld worden in:

- terreinen;
- gebouwen;
- machines, installaties en uitrusting(sgoederen);
- meubilair;
- rollend materieel;
- overige materiële vaste activa.

Naargelang van gebruiksduur onderscheiden we:

- activa met onbeperkte levensduur (bv. terreinen): deze activa verouderen normaal gezien niet (noch technisch, noch economisch) door het gebruik;
- activa met beperkte levensduur (bv. machines, meubilair, ...): deze activa zijn aan veroudering onderhevig wegens slijtage door gebruik (= technische slijtage) of wegens economische oorzaken, zoals het ontstaan van nieuwe machines die de bestaande qua rendement verdringen (= economische slijtage).

Bij verwerving van deze activa zal men de *vermoedelijke* gebruiksduur (= afschrijvingsduur) schatten.

Het boekhoudkundig opvolgen van vaste activa kunnen we als volgt samenvatten:

- 1) *bij verwerving*: vaststellen van de waarde;
- 2) *gedurende de bestaansduur*: nagaan van eventuele waardedalingen via het toepassen van afschrijvingen of waardeverminderingen;
- 3) eventuele realisatie, al dan niet met meer- of minderwaarde.

## 2 Inkomende factuur – Investering in vaste activa

---

Bij de verwerving van vaste activa wordt het bezit geboekt tegen *aanschaffingsprijs*, zijnde de aankoopsprijs vermeerderd met alle kosten.

In de boekhouding gebruiken we daarvoor in functie van het soort actief rekeningen uit de onderstaande groepen:

- 22 Terreinen en gebouwen;
- 23 Installaties, machines en uitrusting;
- 24 Meubilair en rollend materieel.

Een "0" als laatste cijfer duidt op de aanschaffingswaarde, een "9" als laatste cijfer duidt een geboekte afschrijving of waardevermindering aan (bv. 23000, 23009).

## Boekingsschema van de aankoopfactuur



Inschrijvingen:

- in het aankoopboek: kolom investeringen.

Daaruit volgt de maandelijkse centralisatiejournaalpost:

|       |       |                                      |       |       |       |
|-------|-------|--------------------------------------|-------|-------|-------|
| ..... | ..... | Installaties, machines en uitrusting | 23000 | ..... | ..... |
| ..... | ..... | Terugvorderbare btw bij aankopen     | 49959 | ..... | ..... |
| ..... | ..... | aan Leveranciers                     | 44000 | ..... | ..... |
| ..... | ..... | (Aankoopboek maand .....             |       | ..... | ..... |

### 3 Afschrijvingen en waardeverminderingen

#### 3.1 Afschrijvingen

Vermits de aanschaffingswaarde van activa met beperkte levensduur meerdere exploitatieperiodes meegaat, kan men de "kost" van het vast actief alleen berekenen door het opstellen van waarderingsregels. Deze vergen het bepalen van:

- de af te schrijven waarde;
- de duurtijd waarover afgeschreven kan worden;
- het ritme van afschrijven.

De *af te schrijven waarde* is het verschil tussen de aanschaffingswaarde en de vermoedelijke restwaarde van het actief op het einde van de levensduur.

De *duurtijd* is de schatting van de levensduur gedurende welke het actief in de onderneming zal worden gebruikt. Deze levensduur wordt beïnvloed door de technische en economische slijtage.

Het *ritme* is de wijze waarop de veroudering gebeurt, bijvoorbeeld:

- gelijkmatig naar de tijd (lineaire afschrijving);
- gelijkmatig naar het gebruik (afschrijving volgens bedrijfsdrukke);
- bij aanvang minder, naargelang ouder worden meer (progressieve afschrijving);
- bij aanvang meer, naargelang ouder worden minder (degressieve afschrijving).

In de praktijk gebruikt men het meest de lineaire afschrijving.

Het boeken van afschrijvingen gebeurt meestal naar aanleiding van het afsluiten van een boekhoudperiode, bij de zgn. "inventarisverrichtingen" (zie hoofdstuk 12).

*Voorbeeld*

Installaties van de winkel:

aanschaffingswaarde: 12 000,00 EUR op 01/06/20N0

restwaarde: 1 200,00 EUR

duurtijd: 5 jaar

ritme: lineair, dit wil zeggen 1/5 per jaar

af te schrijven waarde: 12 000,00 EUR – 1 200,00 EUR = 10 800,00 EUR

afschrijving per jaar:  $\frac{10\,800,00 \text{ EUR}}{5} = 2\,160,00 \text{ EUR}$

*Optie 1:*

De onderneming is een kleine vennootschap (verkorte jaarrekening) en mag voor een volledig jaar afschrijven in het jaar van aankoop. In het jaar van verkoop zal er niet meer afgeschreven worden.

*Boekingschema*

Het boekingschema voor de afsluiting op 31/12/N0 is als volgt:

| 23000<br>Installaties, machines<br>en uitrusting   |              | 63020<br>Afschrijvingen op<br>materiële vaste<br>activa |   |
|--|--------------|---|---|
| D  | C            | D   | C |
| BS 12 000,00   |              |   |   |
|  |              |   |   |
| 23009<br>Geboekte afschrijvingen<br>op installaties, machines<br>en uitrusting; A.W. (-) |              |   |   |
|  |              |   |   |
|  | 2 160,00     | 2 160,00  |   |
|  | ← 31/12/N0 → |   |   |

De rekening "23009 Geboekte afschrijvingen op installaties, machines en uitrusting; A.W. (-)" is een correctierekening van de activarekening "23000 Installaties, machines en uitrusting". Ze wordt ingevoerd om steeds afzonderlijk op de hoogte te blijven van de aanschaffingswaarde en de reeds geboekte afschrijvingen. De beide rekeningen samen geven per saldo de nettoboekwaarde van het actief weer. Op het einde van het eerste jaar bedraagt de nettoboekwaarde 9 840,00 EUR.

De rekening "63020 Afschrijvingen op materiële vaste activa" geeft de kosten ten laste van de boekingsperiode weer.

Het bovenstaande voorbeeld geeft aanleiding tot de journaalpost (in het diverse postenboek):

|       |       |   |                |          |          |
|-------|-------|---|----------------|----------|----------|
| ..... | ..... | Afschrijvingen op materiële vaste activa<br>aan Geboekte afschrijvingen op<br>installaties machines en uitrusting:<br>aanschaffingswaarde (-)<br>(Afschrijvingen) | 63020<br>23009 | 2 160,00 | 2 160,00 |
|-------|-------|---|----------------|----------|----------|

Het boekingschema voor het tweede jaar is als volgt:

|   |   |   |          |
|---|---|---|----------|
| 23000<br>Installaties, machines<br>en uitrusting  |   | 63020<br>Afschrijvingen op<br>materiële vaste<br>activa |          |
| D   | C | D   | C        |
| BS 12 000,00  |   |   |          |
| 23009<br>Geboekte afschrijv-<br>ingen op installaties,<br>machines en uitrus-<br>ting: A.W. (-) |   |   |          |
| D   | C |   |          |
|   |   | 2 160,00  | BS       |
|   |   | 2 160,00  | ←        |
|   |   | 31/12/2011  | →        |
|   |   | 2 160,00  | 2 160,00 |

De nettoboekwaarde is dan  $12\ 000 - 2 \times 2\ 160,00 = 7\ 680,00$

Na 5 jaar is de stand van de rekeningen:

|   |              |
|---|--------------|
| 23000: Installaties, machines en uitrusting: aanschaffingswaarde:                                   | DS 12 000,00 |
| 23009: Geboekte afschrijvingen op installaties, machines en uitrusting:<br>aanschaffingswaarde (-): | CS 10 800,00 |

De nettoboekwaarde is dan: 1 200,00, dit is de vooropgestelde restwaarde (het actief is volledig afgeschreven).

*Optie 2:*

De onderneming is een grote vennootschap en moet afschrijven *pro rata temporis*.

Dit betekent dat het actief in het eerste jaar slechts afgeschreven wordt in verhouding tot het aantal dagen dat het actief effectief in het bezit is van de vennootschap. De berekening moet beginnen vanaf de datum waarop de vennootschap de juridische of economische eigendom heeft verkregen. In het jaar van verkoop zal ook hier niet meer afgeschreven worden omdat de fiscus ervan uitgaat dat afschrijvingen enkel op jaareinde gebeuren.

De onderneming X koopt op 15/12/20N0 een machine ter waarde van 50 000,00 EUR (exclusief 21% btw); er wordt geen restwaarde verwacht en de machine wordt lineair afgeschreven over een periode van 5 jaar. Voor het jaar 20N0 mag de onderneming slechts voor 17 dagen afschrijven. Dit betekent dat het actief-

bestanddeel op het einde van het boekjaar 20N0 voor een bedrag van 465,75 EUR afgeschreven wordt:

$$= \frac{50\,000,00}{5} \times \frac{17}{365}$$

Een onderneming met een jaarrekening volgens het verkorte schema mag in dit voorbeeld tijdens het jaar van aanschaf echter nog steeds afschrijven voor een bedrag van 10 000,00 EUR, zijnde 1/5.

### 3.2 Waardeverminderingen

Indien materiële vaste activa met onbeperkte levensduur toch in waarde verminderen, wordt de correctie geboekt via "66020 Niet-recurrente afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa". Voorbeeld: op een industrieterrein wordt vervuiling vastgesteld waardoor de waarde daalt.

Inschrijvingen

- In het diversepostenboek:

|       |       |  |       |       |       |
|-------|-------|--|-------|-------|-------|
| ..... | ..... | Niet-recurrente afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa | 66020 | ..... | ..... |
|       |       | aan Geboekte waardeverminderingen op terreinen                                   | 22002 |       | ..... |

Het boeken van waardeverminderingen gebeurt meestal naar aanleiding van het afsluiten van een boekhoudperiode, bij de zgn. "inventarisverrichtingen" (zie hoofdstuk 12).

## 4 Realisatie van vaste activa

Wanneer vaste activa verkocht worden, kan men een winst of een verlies realiseren ten opzichte van de boekwaarde. Dit gebeurt als de voor het actief opgestelde waarderingsregels niet geheel met de werkelijkheid overeenstemmen. Dit resultaat moet dan afzonderlijk in de boekhouding tot uitdrukking gebracht worden.

### 4.1 Realisatie met verlies

Onderstellen we de volgende situatie:

"23000 Installaties, machines en uitrusting: aanschaffingswaarde" : DS 12 000,00;

"22002 Geboekte afschrijvingen op installaties, machines en uitrusting:

aanschaffingswaarde (-)" : CS 3 600,00.

We verkopen een machine met:

|                       |                     |
|-----------------------|---------------------|
| - aanschaffingswaarde | 6 000,00 EUR        |
| - afschrijvingen      | <u>3 240,00 EUR</u> |
| - nettoboekwaarde     | 2 760,00 EUR        |

De verkoopprijs is 2 000,00 EUR + 21% btw (420,00 EUR) = 2 420,00 EUR.

Er ontstaat bijgevolg een minderwaarde op de realisatie van vaste activa van 2 760,00 EUR - 2 000,00 EUR = 760,00 EUR. Volgens de minimumindeling van het algemene rekeningstelsel is deze minderwaarde



ofwel een deel van de recurrente bedrijfskosten (64100) ofwel een deel van de niet-recurrente bedrijfskosten (66300). De keuze is afhankelijk van het al dan niet regelmatig voorkomen van de verkoop van een vast actief.

#### Boekingsschema

|  |             |   |          |   |        |
|--|-------------|---|----------|---|--------|
| 23000<br>Installaties, machines en uitrusting                                      |             | 49982<br>Verkopen vaste activa  |          | 40000<br>Handelsdebiteuren              |        |
| D  | C           | D   | C        | D                                       | C      |
| BS 12 000,00   | 6 000,00    | 2 000,00  | 2 000,00 | 2 420,00                                |        |
|  |             | (2)   |          | (1)                                     |        |
| 23009<br>Geboekte afschrijvingen op installaties, machines en uitrusting: A.W. (-) |             | 64100<br>Minderwaarde op de courante realisatie van vaste activa<br>66300<br>Minderwaarde op de realisatie van vaste activa |          | 49954<br>Verschuldigde btw bij verkopen |        |
| D  | C           | D   | C        | D                                       | C      |
| 3 240,00   | 3 600,00 BS | 760,00  |          |   | 420,00 |
|  |             |   |          |   |        |

(1) Verkoopfactuur.  
(2) Resultaatbepaling.

#### Inschrijvingen:

- In het verkoopboek: de verkoopfactuur.

De centralisatie van het verkoopboek zal de volgende journaalpost geven:

|                                |       |          |          |
|--------------------------------|-------|----------|----------|
| Handelsdebiteuren              | 40000 | 2 420,00 |          |
| aan Verkopen vaste activa      | 49982 |          | 2 000,00 |
| Verschuldigde btw bij verkopen | 49954 |          | 420,00   |
| (Verkoopboek, maand)           |       |          |          |

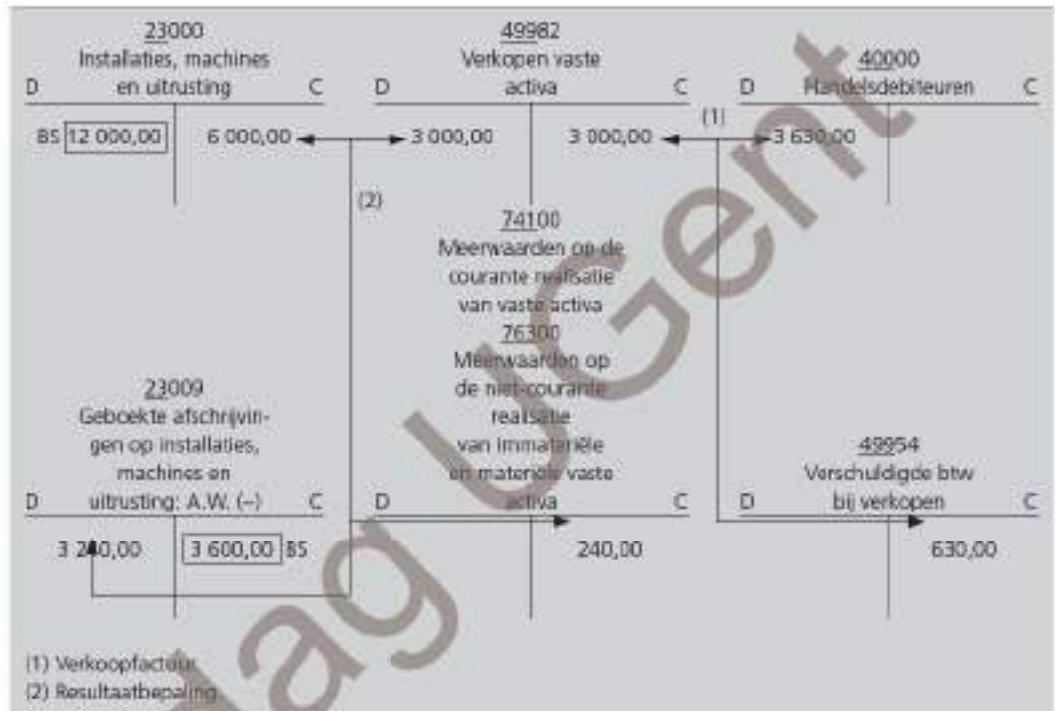
- In het diversepostenboek: de bepaling van het resultaat:

|  |       |          |          |
|--|-------|----------|----------|
| Geboekte afschrijvingen op installaties, machines en uitrusting: aanschaffingswaarde (-) | 23009 | 3 240,00 |          |
| Verkopen vaste activa  | 49982 | 2 000,00 |          |
| Minderwaarde op de courante realisatie van vaste activa                                  | 64100 |          | 760,00   |
| Minderwaarde op de realisatie van vaste activa   | 66300 |          |          |
| aan Installaties, machines en uitrusting   | 23000 |          | 6 000,00 |
| (Resultaatbepaling verkoop vaste activa)   |       |          |          |

4.2 Realisatie met winst

Indien de machine uit het bovenstaande voorbeeld zou worden verkocht voor 3 000,00 EUR, dan zou er een meerwaarde worden gerealiseerd van 3 000,00 EUR – 2 760,00 EUR = 240,00 EUR. Naargelang van het al dan niet regelmatige karakter van een dergelijke verkoop van een vast actief, zal de meerwaarde op de rekening 74100 (Meerwaarden op de courante realisatie van materiële vaste activa) of op de rekening 76300 (Meerwaarden op de realisatie van immateriële en materiële vaste activa) worden geboekt.

Boekingschema



5 Btw-aspecten

Door een wijziging van het Btw-Wetboek is er sinds 1 januari 2011 een beperkte recht op aftrek van btw bij aankoop van een actief wanneer dit actief zowel bedrijfsmatig als privématig gebruik wordt (art. 45, § 9 *quinquies* van het Wetboek).

Voor vervoermiddelen (personenwagens) bestaan er momenteel drie methodes om de verhouding tussen beroeps- en privégebruik vast te leggen en is de btw-aftrek beperkt tot maximaal 50%. Voor andere roerende goederen (gsm, laptop, tablet, ...) wordt de verhouding voor het beroepsgebruik forfaitair vastgelegd op 75%. Voor onroerende goederen dient de verhouding beroepsmatig en privégebruik op basis van de feiten vastgesteld te worden.

De belastingplichtige kan het gebruik aan het begin van een kalenderjaar uiteraard slechts ramen. Op grond van die raming oefent hij zijn recht op aftrek uit. Hieruit volgt dat de belastingplichtige jaarlijks het oorspronkelijk uitgeoefende recht op aftrek zal moeten herzien, in de periodieke btw-aangifte in te dienen op 20 april van het jaar volgend op het jaar van aankoop (E.T. 119.650/3 van 11 december 2012).

Bijvoorbeeld: de onderneming koopt in N0 een personenwagen (50 000,00 EUR, excl. 21% btw of 10 500,00 EUR) om ter beschikking te stellen aan de financieel directeur. Het aantal beroepsmatige kilometers wordt geraamd op 25%. Bijgevolg zal de terugvorderbare btw slechts beperkt zijn tot 25% van 10 500,00 EUR of 2 625,00 EUR. De rest van de btw wordt geboekt onder de materiële vaste activa (aanschaffingswaarde = 50 000,00 EUR + 7 875,00 EUR = 57 875,00 EUR). De aankoop wordt geboekt als volgt:

|       |       |                                  |       |           |           |
|-------|-------|----------------------------------|-------|-----------|-----------|
| ..... | ..... | Rollend materieel                | 24100 | 57 875,00 |           |
|       |       | Terugvorderbare btw bij aankopen | 49959 | 2 625,00  |           |
|       |       | aan Leveranciers                 | 44000 |           | 60 500,00 |
|       |       | (Aankoop wagen)                  |       |           |           |

Indien op het einde van het jaar wordt vastgesteld dat de omvang van het privégebruik afwijkt van de verhouding vastgesteld bij aankoop (gebaseerd op gedetailleerde ritteninformatie), moet er een herziening gebeuren.

Stel dat het beroepsgebruik in N0 slechts 20% bedroeg (in plaats van de verwachte 25%), dan dient er een herziening te gebeuren van 525,00 EUR in het nadeel van de onderneming (10 500,00 EUR × 25% – 10 500,00 × 20% = 252,00 EUR). CBN Advies 2013/9 stelt dat deze herziening geen aanleiding zal geven tot een aanpassing van de aanschaffingswaarde van het actief in de boekhouding van de onderneming.

Een negatieve herziening van de btw zal geboekt worden als:

|       |       |   |       |        |        |
|-------|-------|---|-------|--------|--------|
| ..... | ..... | Bedrijfsbelastingen                     | 64000 | 525,00 |        |
|       |       | aan Verschuldigde btw wegens herziening | 49961 |        | 525,00 |
|       |       | (Herziening btw)                        |       |        |        |

Stel dat op het einde van het volgende boekjaar N1 wordt vastgesteld dat de omvang van het beroepsgebruik in werkelijkheid 40% bedroeg en dus afwijkt van de verhouding vastgesteld in N0 (20% beroepsgebruik), dan dient er opnieuw een herziening te worden verricht, ditmaal in het voordeel van de onderneming:  $(10 500,00 \times 40\% - 10 500,00 \times 20\%) / 5 = 420,00$  EUR. Deze herziening gebeurt nu jaarlijks ( $n = 5$ ), vandaar dat gedeeld wordt door de levensduur van 5 jaar.

Een positieve herziening van de btw zal worden geboekt als:

|       |       |                                       |       |        |        |
|-------|-------|---------------------------------------|-------|--------|--------|
| ..... | ..... | Terugvorderbare btw wegens herziening | 49962 | 420,00 |        |
|       |       | aan Diverse bedrijfsopbrengsten       | 74930 |        | 420,00 |
|       |       | (Herziening btw)                      |       |        |        |

## 6 Technische verwerking m.b.t. vaste activa

De verrichtingen m.b.t. vaste activa zullen via het aankoopboek, het verkoopboek en het diversepostenboek worden verwerkt.

## 7 Voorstelling in de jaarrekening

De rekeningen gebruikt voor de boekhoudkundige verwerking van investeringen in materiële vaste activa en hun saldi worden per einde boekjaar als volgt opgenomen in de jaarrekening:

|     |  |         |
|-----|--|---------|
| Nr. |  | VOL 3.1 |
|-----|--|---------|

## JAARREKENING

## BALANS NA WINSTVERDELING

|   | Tert.   | Debit | Boekjaar | Vorig boekjaar |
|---|---------|-------|----------|----------------|
| <b>ACTIVA</b>   |         |       |          |                |
| Oprichtingskosten                                       | 6.1     | 20    |          |                |
| <b>VASTE ACTIVA</b>                                     |         | 2106  |          |                |
| Immateriële vaste activa                                | 6.2     | 21    |          |                |
| Materiële vaste activa                                  | 6.3     | 2227  |          |                |
| Terreinen en gebouwen                                   |         | 22    |          |                |
| Installaties, machines en uitrusting                    |         | 23    |          |                |
| Meubilair en roterend materieel                         |         | 24    |          |                |
| Leasing en soortgelijke rechten                         |         | 25    |          |                |
| Overige materiële vaste activa                          |         | 26    |          |                |
| Activa in aanbouw en vooruitbetalingen                  |         | 27    |          |                |
| 6.4   |         |       |          |                |
| Financiële vaste activa                                 | 6.5.1   | 28    |          |                |
| Verbonden ondernemingen                                 | 6.5.1.1 | 285.1 |          |                |
| Deelnemingen  |         | 288   |          |                |
| Vorderingen   |         | 281   |          |                |
| Ondernemingen waarvan een deelnemingsverhouding bestaat | 6.5.1.2 | 282.9 |          |                |
| Deelnemingen  |         | 289   |          |                |
| Vorderingen   |         | 283   |          |                |
| Andere financiële vaste activa                          |         | 294.6 |          |                |
| Rechten   |         | 294   |          |                |
| Vorderingen en borgtochten in contacten                 |         | 288.6 |          |                |
| <b>VLUITENDE ACTIVA</b>                                 |         | 2658  |          |                |
| Vorderingen op meer dan één jaar                        |         | 29    |          |                |
| Handelsvorderingen                                      |         | 290   |          |                |
| Overige vorderingen                                     |         | 261   |          |                |
| Vorraden en bestellingen in uitvoering                  |         | 3     |          |                |
| Vorraden  |         | 3038  |          |                |
| Grond- en hulpstoffen                                   |         | 3071  |          |                |
| Goederen in bewerking                                   |         | 30    |          |                |
| Gevoerd goederen  |         | 33    |          |                |
| Handelsgoederen   |         | 34    |          |                |
| Onverwerkte goederen bestemd voor verkoop               |         | 30    |          |                |
| Vooruitbetalingen                                       |         | 36    |          |                |
| Bestellingen in uitvoering                              |         | 37    |          |                |
| Vorderingen op ten hoogste één jaar                     |         | 4041  |          |                |
| Handelsvorderingen                                      |         | 40    |          |                |
| Overige vorderingen                                     |         | 41    |          |                |
| 6.5.1.3   |         |       |          |                |
| 6.5   |         |       |          |                |
| Gedebbettingen  | 6.6     | 5053  |          |                |
| Eigen aandelen  |         | 50    |          |                |
| Overige debetbettingen                                  |         | 5153  |          |                |
| Liquide middelen  |         | 5458  |          |                |
| Overlopende rekeningen                                  | 6.6     | 400.1 |          |                |
| <b>TOTAAL VAN DE ACTIVA</b>                             |         | 2058  |          |                |

|     |       |
|-----|-------|
| Nr. | VOL 4 |
|-----|-------|

## RESULTATENREKENING

|  | Twee | Code  | Belejaar | Vorig belejaar |
|--|------|-------|----------|----------------|
| <b>Bedrijfsopbrengsten</b>   |      | 70000 |          |                |
| Omzet  | 6.10 | 70    |          |                |
| voornad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering (aanname (afname) ..... (+)(-)   |      | 71    |          |                |
| Geproduceerde vaste activa   |      | 72    |          |                |
| Andere bedrijfsopbrengsten   | 6.10 | 74    |          |                |
| Net-resultante bedrijfsopbrengsten   | 6.12 | 75A   |          |                |
| <b>Bedrijfskosten</b>  |      | 80000 |          |                |
| Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen   |      | 80    |          |                |
| Aankopen   |      | 800B  |          |                |
| Voornad-afname (toename) ..... (+)(-)  |      | 80B   |          |                |
| Diens en diverse goederen  |      | 81    |          |                |
| Beschrijvingen, sociale lasten en pensioenen ..... (+)(-)  | 6.10 | 82    |          |                |
| Waardeverminderingen op omroepkosten, op immateriële en materiële vaste activa   |      | 80C   |          |                |
| Waardeverminderingen op voorraden, op bestellingen in uitvoering en op handelsvorderingen; toevoegingen (terugnemingen) ..... (+)(-)                       | 6.10 | 801A  |          |                |
| Voorzieningen voor risico's en kosten; toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) ..... (+)(-)  | 6.10 | 8057  |          |                |
| Andere bedrijfskosten  | 6.10 | 8000  |          |                |
| de herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten   | (-)  | 844   |          |                |
| Net-resultante bedrijfskosten  | 6.12 | 85A   |          |                |
| <b>Bedrijfswinst (Bedrijfsverlies)</b> ..... (+)(-)  |      | 9001  |          |                |
| <b>Financiële opbrengsten</b>  |      | 70000 |          |                |
| Resultante financiële opbrengsten  |      | 70    |          |                |
| Opbrengsten uit financiële vaste activa  |      | 710   |          |                |
| Opbrengsten uit vlottende activa   |      | 731   |          |                |
| Andere financiële opbrengsten  | 6.11 | 750A  |          |                |
| Net-resultante financiële opbrengsten  | 6.12 | 750   |          |                |
| <b>Financiële kosten</b>   |      | 80000 |          |                |
| Resultante financiële kosten   | 6.11 | 85    |          |                |
| Kosten van schulden  |      | 800   |          |                |
| Waardeverminderingen op vlottende activa anders dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen; toevoegingen (terugnemingen) ..... (+)(-) |      | 801   |          |                |
| Andere financiële kosten   |      | 8020  |          |                |
| Net-resultante financiële kosten   | 6.12 | 85B   |          |                |
| <b>Winst (verlies) van het belejaar voor belasting</b> ..... (+)(-)  |      | 9003  |          |                |
| Onttrekking aan de algemene belastingen  |      | 700   |          |                |
| Overboeking naar de algemene belastingen   |      | 800   |          |                |
| <b>Belastingen op het resultaat</b> ..... (+)(-)   | 6.10 | 8107  |          |                |
| Belastingen  |      | 8100  |          |                |
| Regulering van belastingen en terugnemingen van voorzieningen voor belastingen   |      | 81    |          |                |
| <b>Winst (verlies) van het belejaar</b> ..... (+)(-)   |      | 9004  |          |                |
| Onttrekking aan de belastingvrije reserves   |      | 710   |          |                |
| Overboeking naar de belastingvrije reserves  |      | 800   |          |                |
| <b>Te bestemmen winst (verlies) van het belejaar</b> ..... (+)(-)  |      | 9005  |          |                |

## 8 Uitgewerkt voorbeeld

De onderneming ABC had bij het begin van het huidige boekjaar de volgende activa in haar bezit (alles is reeds 3 jaar afgeschreven):

- een terrein met een aanschaffingswaarde van 50 000,00 EUR (aangekocht op 03/05/N0);
- 2 gebouwen met een aanschaffingswaarde van 96 000,00 EUR (aangekocht op 03/05/N0) en 112 500,00 EUR (aangekocht op 10/06/N0), er wordt geen restwaarde verwacht;
- installaties met een aanschaffingswaarde van 130 000,00 EUR (02/07/N0: aankoop voor 50 000,00 EUR, 08/08/N0: aankoop voor 80 000,00 EUR), er wordt geen restwaarde verwacht;
- meubilair met een totale aanschaffingswaarde van 40 000,00 EUR (aangekocht op 10/09/N0), er wordt geen restwaarde verwacht;
- 3 vrachtwagens met elk een aanschaffingswaarde van 25 000,00 EUR, er wordt geen restwaarde verwacht. De aankoopdata zijn 04/08/N0, 20/09/N0, 25/11/N0.

Volgende verrichtingen doen zich voor tijdens het boekjaar N3:

(1) 31/05/N3: door wateroverlast daalt de waarde van het terrein naar 40 000,00 EUR.

(2) Investerings:

- 01/09/N3: installaties ter waarde van 50 000,00 EUR worden vervangen door nieuwe installaties met een aanschaffingswaarde van 60 000,00 EUR (excl. 21% btw). De nieuwe installaties hebben dezelfde afschrijvingsduur als de oude. Deze oude installaties hadden nog een boekwaarde van 35 000,00 EUR, ze werden verkocht voor 32 000,00 EUR (excl. 21% btw) op dezelfde datum;
- 01/10/N3: er is een nieuwe vrachtwagen aangekocht ter waarde van 30 000,00 EUR (excl. 21% btw). Er wordt geen restwaarde verwacht op het einde van de afschrijvingsduur. Deze laatste bedraagt 5 jaar.

(3) 31/12/N3: de afschrijvingspercentages zijn:

- gebouwen: 5%
- installaties: 10%
- meubilair: 20%
- vrachtwagens: 20%

De onderneming mag een verkort schema van de jaarrekening neerleggen.

Dit leidt tot volgende afschrijvingstabellen: